

Suvestinė redakcija nuo 2018-06-12 iki 2019-01-14

Nutarimas paskelbtas: TAR 2014-06-30, i. k. 2014-09324

Nauja redakcija nuo 2018-06-12:

Nr. [553](#), 2018-06-06, paskelbta TAR 2018-06-11, i. k. 2018-09720

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL NACIONALINIŲ MATAVIMO VIENETŲ ETALONŲ KŪRIMO, TVIRTINIMO, TOBULINIMO, IŠLAIKYMO IR PANAIKINIMO TVARKOS APRAŠO IR NACIONALINIŲ MATAVIMO VIENETŲ ETALONŲ SĄRAŠO PATVIRTINIMO, NACIONALINIO METROLOGIJOS INSTITUTO IR PASKIRTŲJŲ INSTITUTŲ PASKYRIMO

2014 m. birželio 25 d. Nr. 595

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymo 6 straipsnio 2 dalimi, 9 straipsnio 1 dalimi, 14 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a:**

1. Patvirtinti pridedamus:
 - 1.1. Nacionalinių matavimo vienetų etalonų kūrimo, tvirtinimo, tobulinimo, išlaikymo ir panaikinimo tvarkos aprašą;
 - 1.2. Nacionalinių matavimo vienetų etalonų sąrašą.
2. Paskirti:
 - 2.1. Valstybinį mokslinių tyrimų institutą Fizinių ir technologijos mokslų centrą atlikti nacionalinio metrologijos instituto funkcijas;
 - 2.2. Lietuvos energetikos institutą atlikti paskirtojo instituto funkcijas;
 - 2.3. AB „Vilniaus metrologijos centras“ atlikti paskirtojo instituto funkcijas.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Ūkio ministras

Evaldas Gustas

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m.
birželio 25 d. nutarimu Nr. 595

(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2018 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 553
redakcija)

NACIONALINIŲ MATAVIMO VIENETŲ ETALONŲ KŪRIMO, TVIRTINIMO, TOBULINIMO, IŠLAIKYMO IR PANAIKINIMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Nacionalinių matavimo vienetų etalonų kūrimo, tvirtinimo, tobulinimo, išlaikymo ir panaikinimo tvarkos aprašu (toliau – Tvarkos aprašas) nustatoma nacionalinių matavimo vienetų etalonų (toliau – etalonas) kūrimo, tobulinimo, išlaikymo tvarka, sąlygos ir reikalavimai, taip pat etalonų tvirtinimo ir panaikinimo tvarka.

2. Etalono kūrimo, tobulinimo ir išlaikymo paskirtis – tarptautinės ir Lietuvos Respublikos metrologinės sieties laidavimas atitinkamoje matavimų srityje, siekiant Lietuvos Respublikoje atliekamų matavimų tarptautinio pripažinimo, ir atitinkamo matavimo vieneto verčių perdavimas kitiems žemesnio metrologinio lygio etalonams ir matavimo priemonėms.

3. Kurti naują, tobulinti patvirtintą etaloną (kai planuojamais pakeitimais (matavimų įrangos ir prietaisų, kalibravimo ir matavimo metodų ar procedūrų, aplinkos sąlygų) siekiama pagerinti etalono kalibravimo ir matavimo galimybes ar pakeisti etalono metrologinį lygį) ir išlaikyti sukurtus ir (arba) patobulintus etalonus turi teisę juridiniai asmenys, jų filialai, padaliniai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskirti atlikti nacionalinio metrologijos instituto ir paskirtųjų institutų funkcijas (toliau kartu – įgaliotas institutas).

4. Etalonas kuriamas ir tobulinamas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos metrologinio laidavimo poreikius ir ekonomines galimybes.

5. Jei atitinkamo etalono Lietuvos Respublikoje nėra ir nenumatoma kurti arba jis panaikinamas, nacionalinis metrologijos institutas gali sudaryti susitarimus su Tarptautiniu svarsčių ir matų biuru arba Europos nacionalinių metrologijos institutų asociacijos šalių narių nacionaliniais metrologijos institutais, kuriuose šis etalonas yra, dėl metrologinės sieties perdavimo suinteresuotiems subjektams.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. **Etalono kūrimo (tobulinimo) techninė užduotis** – Tvarkos apraše nustatyta tvarka parengtas, įvertintas ir patvirtintas dokumentas, kuriame nustatomi pagrindiniai metrologiniai, techniniai bei išlaikymo sąlygų reikalavimai ir rodikliai, kuriais būtina vadovautis kuriant (tobulinant) etaloną, nurodomos etalono sudedamosios dalys bei techninės užduoties įvykdymo etapai, kuriuos įgyvendinus sukurtas (patobulintas) etalonas galės būti patvirtintas.

6.2. **Etalono kalibravimo ir matavimo galimybės** – duomenys apie etalono matavimų ribas ir neapibrėžtis ir (arba) kitas metrologines charakteristikas, kurie įvertinti tarptautinių mokslinės metrologijos srities organizacijų, skelbiami Tarptautinio svarsčių ir matų biuro Kalibravimo ir matavimo galimybių duomenų bazėje.

6.3. **Metrologinis lygis** – parametras, nustatantis etalono hierarchinį lygį valstybės matavimų sistemoje. Etalonai pagal savo sudėtingumą ir matavimo rezultatų tikslumą gali būti pirminio, antrinio arba pamatinio metrologinio lygio:

6.3.1. pirminio lygio etalonas – patvirtintas arba plačiai pripažintas kaip geriausių metrologinių charakteristikų matavimo vieneto etalonas, kurio vertė nustatoma nesiremiant kitais to paties dydžio etalonais;

6.3.2. antrinio lygio etalonas – matavimo vieneto etalonas, kurio vertė lyginimo būdu nustatoma iš to paties dydžio pirminio etalono;

6.3.3. pamatinio lygio etalonas – matavimo vieneto etalonas, turintis geriausias metrologines charakteristikas valstybėje kitų pamatinio lygio matavimo vieneto etalonų atžvilgiu.

6.4. Kitos Tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos metrologijos įstatyme ir kituose metrologijos srities teisės aktuose.

II SKYRIUS

PASIŪLYMŲ DĖL ETALONO KŪRIMO (TOBULINIMO) TEIKIMAS. SPRENDIMO PRIĖMIMAS

7. Pasiūlymus kurti naują ar tobulinti patvirtintą etaloną turi teisę teikti įgalioti institutai, kreipdamiesi su atitinkamu motyvuotu pasiūlymu į Lietuvos Respublikos ūkio ministeriją (toliau – Ūkio ministerija). Prie pasiūlymų turi būti pridėta poreikį kurti naują ar tobulinti patvirtintą etaloną pagrindžianti informacija ir ekonominio pagrįstumo skaičiavimai. Jei pasiūlymą kurti naują ar tobulinti patvirtintą etaloną pateikia paskirtasis institutas, jis prie pasiūlymo turi taip pat pridėti rašytinį šio pasiūlymo suderinimą su nacionaliniu metrologijos institutu dėl etalono kūrimo ar tobulinimo tikslingumo.

8. Ekonominio pagrįstumo skaičiavimai turi apimti šiuos skaičiavimus: etalono sudedamųjų dalių (matavimo įrangos ir prietaisų) įsigijimo sąnaudas, taip pat etalono kalibravimo (įskaitant pakartotinius kalibravimus), remonto, techninės priežiūros ir jam išlaikyti reikalingų paslaugų ir medžiagų, taip pat patalpų, kuriose išlaikomas etalonas, ir personalo, dirbsiančio su etalonu, metinės išlaikymo sąnaudos, turi būti nurodyta, kiek lėšų pagal šiuos skaičiavimus sudarys valstybės biudžeto lėšos ir kiek pajamos, planuojamos gauti iš veiklos naudojant etaloną. Skaičiavimais turi būti pagrindžiamas ir siūlomas nustatyti etalono metrologinis lygis.

9. Motyvuotus pasiūlymus kurti naują etaloną taip pat gali teikti suinteresuotos juridinių asmenų asociacijos ir konfederacijos, susivienijimai, organizacijos, taip pat valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos, universitetai ir mokslinių tyrimų institutai (toliau – kiti suinteresuoti subjektai), kreipdamiesi į nacionalinę metrologijos institutą. Prie pasiūlymų turi būti pridėta poreikį kurti naują etaloną pagrindžianti informacija.

10. Nacionalinis metrologijos institutas įvertina kitų suinteresuotų subjektų pateiktus pasiūlymus, atlikdamas Tvarkos aprašo 8 punkte nurodytus ekonominio pagrįstumo skaičiavimus. Nustatęs, kad pasiūlymas dėl naujo etalono kūrimo yra ekonomiškai pagrįstas ir aktualus, Nacionalinis metrologijos institutas teikia Ūkio ministerijai pasiūlymą kurti naują etaloną Tvarkos aprašo 7–8 punktuose nustatyta tvarka. Jei naują etaloną kurs, tobulins ir išlaikys ne įgaliotas institutas, prie pasiūlymo turi būti pridedamas juridinio asmens, jo filialo ar padalinio sutikimas kurti, tobulinti ir išlaikyti naują etaloną.

11. Sprendimą dėl naujo etalono kūrimo priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė, įtraukdama šį etaloną į Nacionalinių matavimo vienetų etalonų sąrašą. Jei naują etaloną kurs ne įgaliotas institutas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė priima sprendimą dėl naujo paskirtojo instituto paskyrimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektą rengia Ūkio ministerija. Teikiant minėtą nutarimo projektą Lietuvos Respublikos Vyriausybei, jei etaloną kurs ne įgaliotas institutas, kartu turi būti pateiktas juridinio asmens, jo filialo ar padalinio, kuris kurs, tobulins ir išlaikys sukurta etaloną, sutikimas.

12. Sprendimą dėl etalono tobulinimo priima Ūkio ministerija, įvertinusi įgalioto instituto pateiktą pasiūlymą tobulinti patvirtintą etaloną ir Tvarkos aprašo 8 punkte nurodytą ekonominį pagrįstumą, ir raštu informuoja pasiūlymą pateikusį įgaliotą institutą apie duotą

sutikimą pradėti rengti etalono tobulinimo techninę užduotį arba atsisakymą duoti sutikimą tobulinti patvirtintą etaloną, nurodant tokio atsisakymo priežastis.

III SKYRIUS

ETALONŲ KŪRIMO (TOBULINIMO) TECHNINIŲ UŽDUOČIŲ

TVIRTINIMO TVARKA

13. Naujas etalonas gali būti pradedamas kurti jį įtraukus į Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamą Nacionalinių matavimo vienetų etalonų sąrašą ir patvirtinus jo kūrimo techninę užduotį.

14. Patvirtintas etalonas gali būti pradedamas tobulinti gavus Ūkio ministerijos sutikimą ir patvirtinus jo tobulinimo techninę užduotį.

15. Priėmus Tvarkos aprašo 11 punkte nurodytą (-us) sprendimą (-us) arba gavus Tvarkos aprašo 12 punkte nurodytą sutikimą, siūlymą dėl etalono kūrimo arba dėl etalono tobulinimo pateikęs įgaliotas institutas parengia siūlyme numatyto metrologinio lygio etalono kūrimo techninės užduoties (toliau – etalono kūrimo techninė užduotis) arba etalono tobulinimo techninės užduoties (toliau kartu – techninė užduotis) projektą, kurį pateikia Ūkio ministerijai.

16. Techninės užduoties projekte turi būti nurodyti šie duomenys: etalono pavadinimas, etaloną kuriančio ar tobulinančio juridinio asmens, jo filialo, padalinio pavadinimas ir adresas, kuriamo ar tobulinamo etalono būsimas (planuojamas pasiekti) metrologinis lygis, etalono sudedamosios dalys (nurodoma reikalinga matavimo įranga ir prietaisai bei jų paskirtis) ir veikimo principas, etalono metrologiniai, techniniai ir išlaikymo sąlygų (personalo, patalpų ir aplinkos sąlygų, taip pat etalono kalibravimo, kokybės vadybos sistemos ir techninės priežiūros) reikalavimai, etalono kūrimo ar tobulinimo etapai, kuriems pasibaigus sukurtas arba patobulintas etalonas bus patvirtintas. Techninės užduoties projekte turi būti pateikta metrologinės sistemos schema.

17. Techninės užduoties projekte nurodyti kuriamo arba tobulinamo etalono metrologiniai, techniniai ir išlaikymo sąlygų reikalavimai turi atitikti tarptautinių mokslinės metrologijos organizacijų rekomendacijas ir Europos Sąjungos valstybių narių praktiką, kad kuriamas arba tobulinamas etalonas atitiktų tarptautinės metrologinės sistemos laidavimo poreikius.

18. Ūkio ministerija, gavusi techninės užduoties projektą, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atranka ekspertinio vertinimo paslaugas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, technologinės plėtros ar inovacijų srityje teikiančius subjektus, atliksiančius arba organizuosiančius ekspertinį techninės užduoties įvertinimą. Atrenkant ekspertinį techninės užduoties vertinimą atliksiančius arba organizuosiančius subjektus, tiekėjams taikomi kvalifikaciniai reikalavimai, taip pat turi būti apibrėžiami tiekėjų techninio ir profesinio pajėgumo reikalavimai.

19. Atliekant ekspertinį vertinimą, turi būti atliktas techninėje užduotyje etalonui keliamų metrologinių, techninių ir išlaikymo sąlygų reikalavimų pagrįstumo vertinimas, atsižvelgiant į Tvarkos aprašo 2, 4 ir 5 punktuose nustatytą etalono kūrimo ar tobulinimo paskirtį bei sąlygas ir Tvarkos aprašo 16–17 punktuose nustatytus techninės užduoties reikalavimus.

20. Ekspertinio vertinimo išvadose turi būti pateiktas techninės užduoties vertinimas, atitinkama rekomendacija techninę užduotį tvirtinti arba netvirtinti ir, jei reikia, pasiūlymai dėl užduoties tobulinimo.

21. Jeigu ekspertai, pateikę ekspertinio vertinimo išvadą, nepateikia pastabų ir pasiūlymų dėl techninės užduoties arba pateikia pastabų ir pasiūlymų, kurie neturi esminės įtakos sprendžiant, ar techninė užduotis tinkama tvirtinti, ir atitinkamai rekomenduoja techninės užduoties projektą tvirtinti, Ūkio ministerija apie tai informuoja įgaliotą institutą.

Įgaliotas institutas pagal pastabas ir pasiūlymus, jei jų yra gauta, patikslina techninės užduoties projektą. Techninę užduotį tvirtina įgalioto instituto vadovas.

22. Jeigu ekspertai, pateikę ekspertinio vertinimo išvadas, pateikia pastabų ir pasiūlymų, kurie kelia abejonių dėl techninės užduoties tinkamumo tvirtinti (pavyzdžiui, susijusių su nepagrįstų ir netinkamų etalono kūrimo ar tobulinimo reikalavimų nustatymu), ir pateikia rekomendaciją techninės užduoties projekto netvirtinti, Ūkio ministerija įgaliotam institutui techninę užduotį grąžina tobulinti, nurodydama ekspertų pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

23. Tvarkos aprašo 22 punkte nustatytu atveju, gavus pagrįstą rekomendaciją techninės užduoties netvirtinti (toliau – neigiama ekspertinio vertinimo išvada), Ūkio ministerija iš įgalioto instituto turi teisę gauti kompensaciją už patirtas ekspertinio vertinimo išlaidas.

24. Įgaliotam institutui po neigiamos ekspertinio vertinimo išvados patobulinus ir pateikus Ūkio ministerijai patikslintą techninės užduoties projektą, organizuojamas pakartotinis ekspertinis techninės užduoties įvertinimas Tvarkos aprašo 18 punkte nustatyta tvarka.

25. Tvarkos aprašo 21 punkte nustatyta tvarka patvirtinus techninę užduotį ir skyrus valstybės biudžeto ir (arba) kitas lėšas etalono kūrimui ir (arba) tobulinimui finansuoti, įgaliotas institutas turi imtis veiksmų, numatytų atlikti techninėje užduotyje nurodytais etalono kūrimo ar tobulinimo etapais, kad etalonas būtų pradedamas kurti ar tobulinti.

IV SKYRIUS

ETALONUI ĮVERTINTI IR PATVIRTINTI REIKALINGI DOKUMENTAI

26. Sukurtas naujas ar patobulintas etalonas, jeigu jį patobulinus keičiasi etalono metrologinis lygis ar etalono kalibravimo ir matavimo galimybės, turi būti įvertintas ir patvirtintas Tvarkos aprašo V skyriuje nustatyta tvarka.

27. Etaloną įvertinti ir jį patvirtinti įgaliotas institutas parengia etalono pasą, kuriame turi būti pateikta ši informacija: etalono pavadinimas; etaloną sukūrusios ar patobulinusios įstaigos pavadinimas ir adresas; etalono metrologinis lygis, jo kalibravimo ir matavimo galimybės ir kitos svarbios metrologinės charakteristikos; metrologinės sieties schema; etalono sudėtis ir etalono (visumos ir visų svarbiausių jo dalių) veikimo principas, taip pat etalono išlaikymo sąlygų reikalavimų aprašymas. Etalono pasą tvirtina įgalioto instituto vadovas.

28. Prie etalono paso turi būti pridedami šie dokumentai: etalono palyginimų su tarptautiniais ar kitų valstybių nacionaliniais analogiško arba aukštesnio metrologinio lygio etalonais protokolai; etalono matavimo priemonių ar cheminių etaloninių medžiagų, sudarančių etaloną, metrologinę sietį patvirtinantys dokumentai, kalibravimo liudijimai ar sertifikatai; kalibravimų ir metrologinių charakteristikų tyrimų rezultatai ir išvados; etalono matavimo priemonių ir pagalbinių priemonių techniniai dokumentai; etalono išlaikymo sąlygų tyrimų apžvalga; matavimo vienetų verčių atkūrimo ir perdavimo (kalibravimo) procedūros.

29. Etalono pasas ir Tvarkos aprašo 28 punkte nurodyti dokumentai saugomi kartu su etalonu visą etalono išlaikymo laikotarpį.

30. Pasikeitus Tvarkos aprašo 27 punkte nurodytai etalono pase pateikiamai informacijai, jeigu pakeitimai (pasikeitimai) neturi įtakos Tvarkos aprašo 32 punkto tvarka patvirtinto etalono kalibravimo ir matavimo galimybėms, turi būti rengiamas etalono paso pakeitimas, kurį tvirtina įgalioto instituto vadovas. Jeigu minėti pakeitimai (pasikeitimai) turi įtakos patvirtinto etalono kalibravimo ir matavimo galimybėms, įgaliotas institutas, įvertinęs šiuos pakeitimus (pasikeitimus), teikia siūlymus Ūkio ministerijai arba dėl etalono tobulinimo arba dėl patvirtinto etalono kalibravimo ir matavimo galimybių patikslinimo.

V SKYRIUS

ETALONO ĮVERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

31. Įgaliotas institutas, sukūręs naują ar patobulinęs galiojantį etaloną, pateikia Ūkio ministerijai Tvarkos aprašo 27 ir 28 punktuose nurodytus dokumentus. Kartu su šiais dokumentais pateikiamas aiškinamasis raštas dėl etalono tvirtinimo, kuriame turi būti nurodyta išsami informacija apie techninės užduoties įgyvendinimą (toliau – aiškinamasis raštas), ir aiškinamajame rašte pateiktą informaciją pagrindžiantys dokumentai. Ūkio ministerija patikrina, ar pateikti visi pagal šį Tvarkos aprašo punktą reikalaujami dokumentai ir ar jie atitinka jiems keliamus reikalavimus. Nenustačiusi trūkumų, atsižvelgdama į pateiktus dokumentus, Ūkio ministerija sudaro ekspertų darbo grupę, kuri atlieka techninį pateiktų dokumentų ir sukurto ar patobulinto etalono įvertinimą ir teikia išvadą, ar sukurtas arba patobulintas etalonas atitinka pagal techninę užduotį jam keliamus metrologinius reikalavimus. Įgaliotų institutų atstovai gali sudaryti ne daugiau kaip pusę ekspertų darbo grupės narių.

32. Jeigu, atlikusi Tvarkos aprašo 31 punkte nurodytą vertinimą, Ūkio ministerijos sudaryta ekspertų darbo grupė nustato, kad sukurtas ar patobulintas etalonas atitinka techninėje užduotyje jam nustatytus metrologinius reikalavimus, Ūkio ministerija, atsižvelgdama į pateiktus dokumentus ir ekspertų darbo grupės išvadą etaloną tvirtinti, parengia Lietuvos Respublikos ūkio ministro (toliau – ūkio ministras) įsakymą dėl etalono patvirtinimo. Įsakyme turi būti nurodytas etaloną sukūręs ar etaloną patobulinęs įgaliotas institutas, etalono metrologinis lygis ir jo kalibravimo bei matavimo galimybės. Kartu su ūkio ministro įsakymu turi būti saugomos etalono paso ir įgalioto instituto pateikto aiškinamojo rašto kopijos bei Tvarkos aprašo 28 ir 31 punktuose nurodytų prie etalono paso ir aiškinamojo rašto pridedamų dokumentų kopijos.

33. Jeigu, atlikusi Tvarkos aprašo 31 punkte nurodytą vertinimą, ekspertų darbo grupė nustato, kad techninės užduoties reikalavimai nėra įvykdyti, Ūkio ministerija kreipiasi į įgaliotą institutą, kad jis pateiktų papildomų dokumentų ir argumentuotų paaiškinimų dėl nustatytų neatitikimų, arba grąžina įgaliotam institutui pateiktus dokumentus nustatytiems trūkumams ištaisyti.

VI SKYRIUS

ETALONO IŠLAIKYMAS. ETALONO IŠLAIKYMO FINANSAVIMAS

34. Etalono išlaikymas apima visus būtinus atlikti veiksmus, nustatytus Lietuvos Respublikos metrologijos įstatyme, Tvarkos apraše, kituose metrologijos srities teisės aktuose, tarptautinėse sutartyse ir susitarimuose, tarptautinių organizacijų rekomendacijose, kuriuos įgaliotas institutas turi atlikti, kad etalonas atitiktų Tvarkos aprašo 2 punkte nustatytą paskirtį.

35. Įgaliotas institutas, išlaikydamas etaloną, turi dalyvauti tarptautiniuose nacionalinių etalonų raktiniuose ir papildomuose palyginimuose, siekdamas užtikrinti etalono tarptautinį lygiavertiškumą ir techninę kompetenciją atkuriamų dydžių matavimų srityje, tirti ir nustatyti etalono kalibravimo ir matavimo galimybes ir pateikti duomenis apie jas Tarptautiniam svarsčių ir matų biurui bei regioninėms metrologijos organizacijoms, kad jos galėtų įvertinti, palaikyti, įgyvendinti ir tobulinti kokybės vadybos sistemą pagal kalibravimo laboratorijoms taikomų Lietuvos standartų reikalavimus, kurti ir tobulinti matavimų metodus, tirti etalono metrologines charakteristikas bei jų kitimą, taip pat teikti kalibravimo ir kitas metrologines paslaugas atitinkamo etalono matavimų srityje.

36. Įgaliotas institutas, išlaikydamas etaloną, taip pat gali organizuoti palyginamuosius matavimus kalibravimo ir kitoms suinteresuotoms laboratorijoms, planuoti ir atlikti mokslinius tyrimus ir su eksperimentine plėtra susijusias užduotis etalonui priskirtose matavimų srityse, dalyvauti vertinant kitų šalių įgaliotų institutų deklaruojamas etalonų kalibravimo ir matavimo galimybes.

37. Etalonas išlaikomas jį kurti, išlaikyti ir tobulinti įgaliotame institute pagal etalono techninėje užduotyje (jei etalonas kuriamas arba tobulinamas), etalono pase (jei etalonas patvirtintas) ir Tvarkos apraše nustatytus reikalavimus, taip pat laikantis valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutarčių sąlygų. Už etalono kūrimą, tobulinimą ir išlaikymą yra atsakingas įgalioto instituto vadovas.

38. Išlaikant etaloną turi būti laikomasi šių reikalavimų:

38.1. etalonas turi būti naudojamas tik Tvarkos aprašo 35–36 punktuose nurodytoms veikloms atlikti. Kitiems tikslams etalonas gali būti naudojamas tik jeigu yra pagrindžiama, kad bus užtikrintas nepertraukiamas ir tinkamas jo veikimas ir etalonas nepraras patvirtinto metrologinio lygio ir nepakis jo kalibravimo bei matavimo galimybių;

38.2. veiksmai, susiję su etalono išlaikymu, turi būti atliekami kvalifikuotų darbuotojų, kurie, laikantis etalono techninėje užduotyje personalui nustatytų kvalifikacinių reikalavimų, įgalioto instituto vadovo yra paskirti atsakingi už etalono išlaikymą;

38.3. etalonas turi būti naudojamas tik tokioje vietoje, kur yra užtikrintos techninėje užduotyje (jei etalonas kuriamas arba tobulinamas) arba etalono pase (jei etalonas patvirtintas) nustatytos etalono išlaikymo sąlygos, susijusios su patalpų ir aplinkos parametrams keliamais reikalavimais; šios sąlygos negali neigiamai veikti matavimų rezultatų;

38.4. etalonas turi būti patikrinamas dalyvaujant tarptautiniuose palyginimuose ir (arba) kalibruojamas pagal Tvarkos aprašo 38.6.4 papunktyje nurodytose procedūrose nustatytą kalibravimo periodiškumo intervalą; duomenys, susiję su etalono kalibravimu (įskaitant pakartotinius kalibravimus), turi būti fiksuojami ir saugomi;

38.5. kalibravimai ir matavimai turi būti atliekami taikant metodus, perimtus pagal Lietuvos, tarptautinius, regioninius standartus arba atsakingo įgalioto instituto padalinio sukurtus ir šio padalinio vadovo patvirtintus metodus ir procedūras;

38.6. turi būti parengti šie etalonui taikomi dokumentai, procedūros, instrukcijos, apimantys:

38.6.1. etalono dokumentacijos aprašymą;

38.6.2. išsamius aplinkos sąlygų palaikymo reikalavimus;

38.6.3. įrengimo, suderinimo (suregulavimo), pradėjimo naudoti reikalavimus;

38.6.4. patvirtintus kalibravimo ir matavimų metodus, įskaitant matavimų rezultatų ir neapibrėžties įvertinimo skaičiavimus;

38.6.5. etalono sudedamųjų dalių (matavimo įrangos ir prietaisų) naudojimo procedūrų aprašymus;

38.6.6. įrašus apie fiksuojamus etalono tyrimų ir matavimų rezultatus bei kalibravimų duomenis;

38.6.7. techninės priežiūros ir remonto procedūrų bei saugos priemonių aprašymus;

38.7. turi būti vadovaujamosi etalono sudedamųjų dalių (matavimo įrangos ir prietaisų) gamintojo parengtais techniniais dokumentais;

38.8. turi būti atliekama periodinė išlaikomo etalono techninė priežiūra;

38.9. kilus abejonių, kad etalono metrologinės charakteristikos nebeatitinka etalonui keliamų metrologinių reikalavimų, nustatytų techninėje užduotyje (jei etalonas kuriamas arba tobulinamas) arba etalono pase (jei etalonas patvirtintas) ir todėl nėra užtikrinamas tinkamas jo veikimas, etalono naudojimas turi būti stabdomas ir etalonas pradedamas naudoti tik atlikus remonto, techninės priežiūros darbus ir etaloną pakartotinai kalibravus;

38.10. etalono sudedamosios dalys (matavimo įranga ir prietaisai) ir sertifikuotosios pamatinės medžiagos, turinčios esminę įtaką matavimų rezultatams, turi turėti užtikrintą metrologinę sietį su Tarptautine matavimo vienetų sistema (SI) ir šią sietį patvirtinančius dokumentus (kalibravimo liudijimus, sertifikatus ar etalono palyginimų su tarptautiniais arba kitų valstybių nacionaliniais atitinkamo metrologinio lygio etalonais protokolus);

38.11. etalonui išlaikyti turi būti suteikta reikiamo tikslumo matavimo įranga ir prietaisai, medžiagos, programinė ir pagalbinė įranga, atitinkantys etalono metrologinį lygį ir

reikalingi matavimo vieneto vertei atkurti, ją išlaikyti ir perduoti kitiems žemesnio metrologinio lygio etalonams arba matavimo priemonėms.

39. Etalono išlaikymas yra finansuojamas iš Ūkio ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų, kitų valstybės biudžeto lėšų, skiriamų mokslinei veiklai, ir (arba) įgalioto instituto veiklos pajamų.

40. Tvarkos aprašo 39 punkte nurodytas veiklos pajamas įgaliotas institutas gali gauti atlikdamas matavimo vienetų etalonų kalibravimą, matavimo priemonių kalibravimą ir (arba) kurdamas sertifikuotąsias pamatines medžiagas, kurios pagal savo savybes gali būti susietos su Tarptautine matavimo vienetų sistema (SI), įskaitant jų sertifikavimą, ir (arba) dalyvaudamas moksliniuose tyrimuose ar programose ir (arba) iš kitų veiklų, kurias atlikdamas įgaliotas institutas turi užtikrinti, kad nebūtų pakenkta etalono metrologinėms ir techninėms charakteristikoms.

VII SKYRIUS ETALONO PANAIKINIMAS

41. Pasiūlymą dėl etalono panaikinimo, jei tam yra 42 punkte numatyti pagrindai, turi teisę teikti įgaliotas institutas, atsakingas už atitinkamo etalono kūrimą, tobulinimą ir išlaikymą arba nacionalinis metrologijos institutas, kreipdamasis su motyvuotu pasiūlymu į Ūkio ministeriją. Prie pasiūlymo turi būti pridėta jį pagrindžianti informacija. Jei pasiūlymą dėl etalono panaikinimo pateikia paskirtasis institutas, jis prie pasiūlymo turi pridėti rašytinį šio pasiūlymo suderinimą su nacionaliniu metrologijos institutu.

42. Etalonas gali būti panaikinamas nustačius, kad etalonas prarado ūkio ministro įsakymu patvirtintą etalono metrologinį lygį ir jo kalibravimo bei matavimo galimybes (jei etalonas tampa nebetinkamas pagal Tvarkos aprašo 2 punkte nustatytą paskirtį) ir (arba) kad etalonas prarado aktualumą, pasikeitus teisinės metrologijos reikalavimams arba metrologinio laidavimo poreikiams Lietuvos Respublikoje.

43. Sprendimą dėl etalono panaikinimo priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Etalonas panaikinamas jį išbraukiant iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinto Nacionalinių matavimo vienetų etalonų sąrašo ir, jeigu etalonas buvo patvirtintas, – pripažįstant netekusiu galios ūkio ministro įsakymą, kuriuo naikinamas etalonas buvo patvirtintas. Atitinkamų teisės aktų projektus rengia Ūkio ministerija.

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m.
birželio 25 d. nutarimu Nr. 595

(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2018 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 553
redakcija)

NACIONALINIŲ MATAVIMO VIENETŲ ETALONŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Nacionalinių matavimo vienetų etalonų sąrašas	Įstaigos, šiuo metu kuriančios arba tobulinančios ir išlaikančios nacionalinius matavimo vienetų etalonus
1.	Nacionalinis masės vieneto etalonas	AB „Vilniaus metrologijos centras“
2.	Nacionalinis galinių ilgio matų etalonas	AB „Vilniaus metrologijos centras“
3.	Nacionalinis laiko ir dažnio vienetų etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
4.	Nacionalinis slėgio vieneto etalonas	AB „Vilniaus metrologijos centras“
5.	Nacionalinis elektrinės įtampos vieneto etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
6.	Nacionalinis elektrinės varžos vieneto etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
7.	Nacionalinis skysčių (vandens) tūrio ir debito vienetų etalonas	Lietuvos energetikos institutas
8.	Nacionalinis skysčių (naftos ir naftos produktų) tūrio ir debito vienetų etalonas	Lietuvos energetikos institutas
9.	Nacionalinis oro (dujų) tūrio ir debito vienetų etalonas	Lietuvos energetikos institutas
10.	Nacionalinis oro (dujų) greičio vieneto etalonas	Lietuvos energetikos institutas
11.	Nacionalinis temperatūros vieneto etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
12.	Nacionalinis medžiagos kiekio etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
13.	Nacionalinis radionuklidų aktyvumo vieneto etalonas	Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [553](#), 2018-06-06, paskelbta TAR 2018-06-11, i. k. 2018-09720

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 25 d. nutarimo Nr. 595 „Dėl Matavimo vienetų valstybinių etalonų tvirtinimo, saugojimo ir naudojimo tvarkos aprašo, Matavimo vienetų valstybinių etalonų ir Matavimo vienetų valstybinių etalonų laboratorijų sąrašų patvirtinimo ir nacionalinio metrologijos instituto paskyrimo“ pakeitimo

